

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVO ODELJENJE

SLUČAJ MIHELIUDAKIS (MICHELIOUDAKIS) PROTIV GRČKE

(Predstavka br. 54447/10)

PRESUDA

STRAZBUR

3. april 2012.

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava 2012. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud. Za sve dodatne informacije pročitajte ceo tekst obaveštenja o autorskom pravu na kraju ovog dokumenta.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

U slučaju Miheliudakis protiv Grčke,

Evropski sud za ljudska prava (prvo odeljenje), postupajući u veću sastavljenom od :

Nina Vajić, *predsednica,*

Anatolij Kovler (Anatoly Kovler),

Per Lorenzen (Peer Lorenzen),

Elizabet Štajner (Elisabeth Steiner),

Mirjana Lazarova Trajkovska,,

Linos-Aleksandre Sisilijanos (Linos-Alexandre Sicilianos),

Erik Meze (Erik Møse), *sudije,*

i od Andre Vampak (André Wampach), *zamenik sekretara odeljenja,*

posle većanja na zatvorenoj sednici 13. marta 2012,

izriče sledeću presudu usvojenu tog dana :

POSTUPAK

1. Predmet je formiran na osnovu predstavke (br. 54447/10) Republike Grčke čiji se državljanin, G. Joanis Miheliudakis ("podnosilac predstavke»), obratio Sudu 4. septembra 2010. na osnovu člana 34 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda («Konvencija»).

2. Podnosioca predstavke zastupa G.V. Chirdaris, advokat pri atinskoj Advokatskoj komori. Grčku vladu («Vlada») zastupaju opunomoćenici njenog agenta, Gđe K. Paraskevopulu (Paraskevopoulou), članice Pravnog saveta države, G. I. Bakopulos (Bakopoulos) i Gđa G. Kopa, revizori u Pravnom savetu.

3. Podnosilac predstavke je tvrdio da su prekršeni članovi 6 § 1 i 13 Konvencije u vezi s trajanjem krivičnog postupka.

4. 2. decembra 2010, veće je odlučilo da predstavku dostavi Vladi u skladu sa pravilom 54 § 2 b) Pravilnika Suda. Odlučilo je, osim toga, da informiše strane koje je smatralo relevantnim, o primeni postupka pilot-presude (vidi *Hutten-Czapska protiv Poljske* [GC], br. 35014/97, §§ 231-239, CEDH 2006-VIII, i njenu izreku, i *Broniowski protiv Poljske* [GC], br. 31443/96, §§ 189-194, CEDH 2004-V, i njenu izreku). Najzad, kako to omogućava član 29 § 1 Konvencije, odlučilo je da se prihvatljivost i suština predstavke razmatraju istovremeno.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnosilac predstavke je rođen 1960 i ima boravište u Atini.

6. 5. februara 2003, protiv njega je pokrenuto krivično gonjenje zbog podsticanja na lažno svedočenje. 21. marta 2003, podnosilac predstavke je tužiocu pri Krivičnom sudu u Atini uložio detaljan odgovor na optužnicu podignutu protiv njega. 20. septembra 2004, tužilac pri Krivičnom sudu u Atini uputio je podnosioca predstavke na suđenje.

7. Posle odgađanja *ex officio*, glavna rasprava je održana 15. februara 2006, kada je Krivični sud u Atini osudio podnosioca predstavke na dvadeset dva meseca zatvora za delo kojim ga tereti navedena optužnica (presuda br. 11465/2006). Podnosilac predstavke je uložio žalbu.

8. Rasprava je zakazana za 11. decembar 2006, kada je odložena za 2. mart 2007, na zahtev A.R., saoptužene uz podnosioca predstavke. Tog dana je Apelacioni sud u Atini izrekao presudu kojom se kazna smanjuje na devet meseci zatvora (presuda br. 2067/2007).

9. 10. maja 2007, podnosilac predstavke se žalio Kasacionom sudu. Na njegov zahtev, rasprava koja je prvobitno bila zakazana za 6. maj 2008 odložena je za 4. novembar 2008, kad je i održana.

10. 25. novembra 2008, Kasacioni sud ukida presudu br. 2067/2007 i vraća predmet pred Apelacioni sud (presuda br. 2510/2008).

11. 27. marta 2009, Apelacioni sud u Atini smanjio je izrečenu kaznu na sedam meseci zatvora (presuda br. 2589/2009).

12. 25. septembra 2009, podnosilac zahteva se žalio Kasacionom sudu.

13. 24. februara 2010, Kasacioni sud je odbacio žalbu (presuda br. 378/2010).

14. 5. marta 2010, tekst te presude je prečišćen i overen.

II. RELEVANTNO UNUTRAŠNJE I MEĐUNARODNO PRAVO I PRAKSA

A. Unutrašnje pravo i tekstovi

1. *Prateći zakon uz Građanski zakonik*

15. Članovi 104 i 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik navode:

Član 104

“Država je odgovorna, u skladu s odredbama Građanskog zakonika koje se odnose na pravna lica, za činjenja odnosno nečinjenja njenih organa u vezi s privatnim pravom odnosno s njenom privatnom imovinom.”

Član 105

“Država je dužna da nadoknadi štetu uzrokovanu nezakonitim činjenjem ili nečinjenjem njenih organa prilikom vršenja javne vlasti, osim ako je do činjenja odnosno nečinjenja došlo usled nepoznavanja neke odredbe kojom se utvrđuje služenje javnom interesu. Lice koje je učinilo prekršaj solidarno deli odgovornost s državom, uz rezervu posebnih odredbi o odgovornosti ministara.”

16. Tim odredbama se ustanovljava koncept posebnog štetnog čina u javnom pravu, kojim se uspostavlja vanugovorna odgovornost države. Ta odgovornost proističe iz nezakonitih činjenja i nečinjenja. Ta činjenja mogu biti ne samo pravni akti, već i materijalni akti organa uprave, uključujući i akte koji u načelu nisu izvršni. Prihvatljivost tužbe za naknadu štete podleže jednom uslovu: nezakonitost čina ili propusta.

17. Presudom br. 15006/2008 od 31. oktobra 2008, Upravni sud u Atini je presudio:

“(…) Država je dužna da nadoknadi štetu oštećenom licu u smislu člana 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik, kad god se utvrdi neki čin ili propust ili nezakonito materijalno delovanje njenih organa, odnosno kad se činom, propustom ili materijalnim delovanjem krši neko pravno pravilo kojim se štiti neko konkretno pravo ili neki konkretan interes pojedinca i kad se, shodno tome, krši član 6 § 1 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama na osnovu kojeg je ustanovljeno i pravo svakog pojedinca da njegov slučaj bude razmotren u razumnom roku. Odgovornost države za nadoknadu štete postoji nezavisno od toga da li su organi sudske vlasti doprineli kršenju te odredbe rokom koji su utvrdile za raspravu i suđenje po predmetima pred unutrašnjim sudovima odnosno za donošenje odgovarajuće presude, jer je taj rok u funkciji načina na koji je organizovan pravosudni sistem (osoblje, tehnička sredstva i infrastruktura, organizovanje procedura i sl.) od strane države koja ga mora organizovati tako da sudovi zadovolje zahteve navedene odredbe. Eventualna pojedinačna odgovornost sudija i tužilaca za kašnjenje prilikom suđenja po nekom predmetu duže od razumnog roka, kao i individualna i funkcionalna nezavisnost sudija i tužilaca, koja je predviđena Ustavom, nisu dovoljne da bi se, u tom slučaju, država oslobodila svoje građanske odgovornosti. Ova se može zasnivati na članu 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik, budući da grčki zakonodavac nije predvideo specifično pravno

sredstvo za naknadu štete prouzrokovane tim kašnjenjima, jer bi u suprotnom oštećeni bili lišeni zakonske zaštite u odnosu na unutrašnje sudove a koju obezbeđuje član 20 § 1 Ustava (...)”.

18. Upravni sud je zauzeo takav stav u okviru jedne tužbe zasnovane na članu 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik, koju je odbacio, a koja je bila podneta 6. jula 2006. Stranke nisu dostavile nikakve druge podatke o daljoj sudbini tog postupka.

2. Novije zakonske mere u vezi s trajanjem krivičnih postupaka

19. U skladu sa zakonima br. 3160/2003 i 3346/2005, grčka država je preduzela značajne mere u cilju ubrzavanja krivičnih postupaka. Te mere su već bile predmet razmatranja na Komitetu ministara (vidi donji stav 27). Osim toga, 23. decembra 2010. usvojen je zakon br. 3904/2010, pod naslovom «Racionalizacija i unapređenje administracije krivičnog pravosuđa i druge odredbe». Tim zakonom je predviđen skup mera u cilju pojednostavljenja i ubrzanja krivičnih postupaka. Njime se, između ostalog, predviđa i medijacija u krivičnim stvarima u pogledu dela protiv imovine, počinjena bez upotrebe nasilja. Osim toga, predviđene su i mere za skraćivanje rokova prekrivičnih postupaka, posebno u fazi istrage. Konkretno, novi član 31 § 3 Zakonika o krivičnom postupku izričit je da vreme koje protekne od trenutka kad nadležni organ dobije informaciju o počinjenom delu pa do pokretanja krivičnog gonjenja, ne sme biti duže od tri meseca (član 8 zakona br. 3904/2010). Šta više, novim članovima 308 i 309 Zakonika o krivičnom postupku predviđeno je skraćenje rokova za dobijanje naloga, kako od strane tužioca tako i od strane sudskog veća u okviru istražnih radnji po predmetu (članovi 15-18 zakona br. 3904/2010). Osim toga, kad je reč o krivičnim delima, novim članom 244 Zakonika o krivičnom postupku prethodne istražne radnje ograničavaju se samo na dela za koja je nadležan krivični sud koji zaseda u tročlanom veću (član 13 zakona br. 3904/2010).

20. Zakonom br. 3904/2010 takođe je predviđeno proširenje nadležnosti krivičnih sudova sa sudijom pojedincem u cilju rasterećenja krivičnih sudova sa tročlanim sudskim većem. Uvedene su i mere kako bi se ograničila odlaganja rasprava. A posebno novim članom 349 Zakonika o krivičnom postupku utvrđuje se da nadležni sud može odložiti suđenje jedino zbog više sile. Kad se odlaganje suđenja odobri na zahtev neke od strana, taj zahtev se mora zasnivati na ozbiljnim medicinskim razlozima koji se moraju utvrditi na propisan način. To odlaganje ne sme biti duže od tri meseca. Osim toga, pre nego što odobri odlaganje, nadležni sud treba da razmotri mogućnost prekidanja rasprave na period od petnaest dana. Odlaganje rasprave se može samo još jednom odložiti u skladu sa navedenim uslovima (član 20 zakona br. 3904/2010). Najzad, novim članom 375 Zakonika o krivičnom postupku predviđeno je zakazivanje posebnih rasprava za predmete teških krivičnih dela u kojima je optuženom već određen pritvor, kao i za predmete u vezi s krivičnim delima u fiskalnoj oblasti.

3. Izveštaj nacionalne komisije za ljudska prava

21. Ova komisija je ustanovljena 1998, i odgovorna je Predsedniku vlade. Njen cilj je, između ostalog, sastavljanje i objavljivanje izveštaja o zaštiti ljudskih prava, bilo na sopstvenu inicijativu, bilo na zahtev Vlade, Parlamenta ili nevladinih organizacija. Komisija je, 31. marta 2005, jednoglasno usvojila izveštaj koji sadrži njene predloge za rešavanje problema predugog trajanja postupaka pred grčkim sudovima. Pozvavši se kako na sudsku praksu Suda u pogledu trajanja sudskih postupaka, tako i na dokumente koje je o tom problemu usvojio Komitet ministara, Nacionalna komisija za ljudska prava predložila je, između ostalog, i uvođenje žalbe koja bi se mogla podnositi Kasacionom sudu ili nekom sudu višeg ranga od onog pred kojim se odvija predmetni postupak. Nadležna sudska instanca bi izdala naredbu ili uputila poziv nižoj sudskoj instanci da ubrza razmatranje predmetnog

spora. Ta žalba bi morala biti delotvorna prema kriterijumima uspostavljenim sudskom praksom Suda na osnovu člana 13 Konvencije.

22. Komisija je takođe predložila isplatu naknade strani koja bi bila žrtva predugog trajanja sudskog postupka. Naknadu bi isplaćivao sud koji bi, prilikom obračuna naknade, morao uzeti u obzir i ponašanje zainteresovane strane tokom predmetnog postupka.

23. Komisija je izrazila mišljenje da predugo trajanje sudskih postupaka ne mora nužno proisticati iz nedostatka ekspeditivnosti nadležnih sudija koji obrađuju određeni predmet, već i iz funkcionalnih slabosti pravosudnog aparata. U izveštaju je posebno istaknuto kašnjenje u zakazivanju rasprava uglavnom zbog stalno rastućeg broja žalbi u odnosu na broj sudija i raspoloživih sudnica, kao i zbog nedostatka neophodne opreme za odgovarajuće organizovanje sekretarijata sudova.

24. Što se tiče trajanja postupaka posebno pred krivičnim sudovima, Komisija je smatrala, pozivajući se na sudsku praksu Suda, da bi se eventualno predugo trajanje nekog krivičnog postupka kao razlog za smanjenje kazne takođe moglo usvojiti uz dva uslova: a) da se kašnjenja u odvijanju postupka ne mogu pripisati optuženom, njegovom zastupniku ili svedocima odbrane i b) da se poštuje načelo proporcionalnosti.

B. Tekstovi Saveta Evrope

25. Relevantni dokumenti koje je usvojio Savet Evrope u vezi s merama koje treba preduzeti radi suočavanja sa strukturnim problemima unutar unutrašnjih pravnih poredaka navedeni su u presudi *Yuriy Nikolayevich Ivanov protiv Ukrajine* (br. 40450/04, §§ 35-37, CEDH 2009-... (izvodi).

26. Šta više, 19. februara 2010, na kraju Konferencije na visokom nivou o budućnosti Evropskog suda za ljudska prava održane u Interlakenu, usvojena je deklaracija čiji relevantni delovi predviđaju:

“D. Ponavljajuće predstavke

7. Konferencija :

a) poziva države članice :

i. da podstiču, kad god je to moguće, u okviru garancija koje pruža sud i po potrebi uz njegovu pomoć, prijateljsko poravnanje sporova i usvajanje jednostranih deklaracija;

ii. da sarađuju sa Komitetom ministara, nakon izricanja neke konačne pilot-presude, radi usvajanja i efektivnog sprovođenja opštih mera kojima se mogu efikasno rešavati strukturni problemi zbog kojih dolazi do ponavljanja predstavki;

b) ističe neophodnost za Sud da uspostavi jasne i predvidljive standarde za proceduru takozvanih «pilot-presuda» u vezi sa odabirom predstavki, odgovarajućeg postupka i obrade predmeta na čekanju, i da oceni učinke primene te procedure i sličnih procedura;

(...)

F. Nadzor nad izvršavanjem presuda

11. Konferencija ističe da Komitet ministara treba hitno:

a) da razradi instrumente koji omogućavaju da njegov nadzor nad izvršavanjem presuda Suda bude efikasniji i transparentniji. U tom smislu poziva na jačanje tog nadzora dajući prednost i obezbeđujući veću vidljivost ne samo predmetima koji nalažu hitne mere na pojedinačnom nivou, već i predmetima u kojima se uočavaju značajni strukturni problemi, obraćajući posebnu pažnju na neophodnost garantovanja delotvornih unutrašnjih pravnih lekova;

(...)”

27. U svojoj Rezoluciji ResDH(2005)66 o predmetima u vezi s predugim trajanjem krivičnih postupaka u Grčkoj, usvojenoj 18. jula 2005, Komitet ministara je prihvatio sledeće:

“Komitet ministara, u skladu s nekadašnjim članovima 32 i 54 i sa članom 46, stav 2 Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, izmenjenim Protokolom br. 11 (u daljem tekstu «Konvencija»),

S obzirom na odluke Komiteta usvojene u skladu s nekadašnjim članom 32 Konvencije u predmetu *Tarighi Wageh Dashti i Stamoulakatos br. 1*,

S obzirom na presude Evropskog suda za ljudska prava, u predmetu *Philis br. 2* i na ostale presude (videti Aneks), prosledene kao konačne Komitetu ministara u skladu sa članovima 44 i 46 i sa nekadašnjim članom 54 Konvencije;

Podsećajući da su svi ti predmeti formirani na osnovu predstavki protiv Grčke a koje su podnete bilo Evropskoj komisiji za ljudska prava u skladu s nekadašnjim članom 25 Konvencije, bilo Sudu u skladu sa članom 34, i da su Evropska komisija ili Sud ustanovili prihvatljivost pritužbi na predugo trajanje krivičnih postupaka (uz podizanje građanske tužbe u predmetu) ;

Podsećajući da je Komitet ministara ili Sud ustanovio u svim tim predmetima kršenje člana 6, stav 1, a zbog predugog trajanja krivičnih postupaka i da je podnosiocima predstavki odobrio isplatu određenih novčanih iznosa u smislu pravične naknade (videti Aneks) ;

S obzirom na Pravila koja je Komitet ministara usvojio u vezi s primenom člana 46, stav 2 Konvencije, a koja su primenljiva odlukom Komiteta ministara na predmete u vezi s nekadašnjim članovima 32 i 54;

Zatraživši od Vlade Grčke da ga informiše o preduzetim merama nakon odluka koje je doneo Komitet i nakon izrečenih presuda Evropskog suda, s obzirom na obavezu Grčke da im se povinuje u skladu s nekadašnjim članovima 32 i 53 i sa članom 46 Konvencije;

Uverivši se da je Vlada Grčke isplatila podnosiocima predstavki iznose koje je odredio Evropski sud ili Komitet ministara u smislu pravične naknade (vidi Aneks) ;

S obzirom na informacije koje je dostavila Vlada Grčke o merama opšteg karaktera usvojenim radi prevencije novih kršenja istog tipa kakva su konstatovana u ovim predmetima (videti Aneks)

Izjavljuje, pošto je razmotrio informacije koje je dostavila Vlada Grčke, da je ova ispunila svoje obaveze u skladu s nekadašnjim članovima 32 i 54 i sa članom 46 stav 2 Konvencije u ovim predmetima.

Aneks I uz Rezoluciju RésDH(2005)66

(...)

VIII. Mere opšteg karaktera

Nakon kršenja ustanovljenih u ovom predmetu, Grčka je preduzela više mera u cilju ubrzanja krivičnih postupaka. Glavna zakonodavna reforma sastojala se u usvajanju zakona 3160/2003 o ubrzanju krivičnih postupaka, u velikoj meri inspirisanog sudskom praksom Suda. I druge mere su usvojene zakonom 3346/2005. Glavne tako uvedene promene su sledeće :

1. Izmena nadležnosti, organizovanje i upravljanje sudskim predmetima

Zakonom 3346/2005 (član 2) izmenjen je Zakonik o upravljanju sudovima odlukom da će u osnovnim i apelacionim sudovima Atine, Pireja i Soluna (koji imaju najveće radno opterećenje), specifične sudije biti dodeljivane samo za krivične predmete radi ubrzanja njihovog procesuiranja. Njihov početni mandat od jedne ili dve godine moći će da se obnovi na još jednu godinu.

Velika većina dela za koja je minimalna predviđena kazna manja od tri meseca zatvora, biće ubuduće procesuirana na osnovnim sudovima pred sudijom pojedincem. Tako će viši represivni sudovi biti rasterećeni viška radnih obaveza vezanih za mnoštvo sitnijih krivičnih dela (član 8 Zakona 3160/2003, kojim je izmenjen član 114 Zakonika o krivičnom postupku (ZKP).

Zakonom 3160/2003 otvoreno je 237 novih sudijskih radnih mesta za sudije u krivičnim i građanskim sudovima počev od 1. jula 2003 (član 58, stav 3) a zakonom 3258/2004 otvorena su još 24 nova sudijska radna mesta u krivičnim i građanskim sudovima počev od 29. jula 2004. (član 3, stav 1). Osim toga, od 2000. godine Apelacioni sud u Atini, čija su kašnjenja u osnovi sadašnjih predmeta, preseljen je u novu zgradu sa 22 sudnice i 500 kancelarija (u odnosu na pređašnjih 10 sudnica i 150 kancelarija).

Najzad, u toku je i projekat kompjuterizacije svih krivičnih sudova. Prvenstvo je dato osnovnim sudovima u velikim gradovima kao što su Atina, Pirej i Solun, kao i Tužilaštvu u Atini. U okviru tog projekta treba takođe da se uspostavi direktna veza između tužilaštva i sudova i da se poboljšaju pravne baze podataka sudova kako bi sudije mogle brže i lakše da im pristupaju.

2. Izmene u vezi s prekrivičnim postupkom i javnom tužbom

Novi rokovi za prekrivični postupak

Utvrđen je rok za okončanje prekrivičnog postupka. Taj početni stadijum u krivičnim stvarima ne sme trajati duže od 4 meseca. Taj period se može produžiti za još 4 meseca zbog «izuzetnih razloga» (član 2, stav 2, zakona 3160/2003, novi član 31, stav 3, ZKP). Tokom prethodne istrage, u skladu sa sudskom praksom Suda, privedeno ili optuženo lice ima pravo na advokata, da čuti, i ima na raspolaganju 48 sati da pripremi svoju izjavu (član 2, stav 1, zakona 3160/2003, kojim je izmenjen član 31, stav 2, ZKP).

Pošto lice bude okrivljeno, period istrage ne sme biti duži od 6 meseci. On se može produžiti za još 4 meseca, samo zbog «izuzetnih razloga» (član 11, stav 3, zakona 3160/2003, novi član 243, stav 4, ZKP). U predmetima koji se odnose na teža dela, istraga može biti okončana ili prekinuta na zahtev tužilaštva (član 12, stav 1, zakona 3160/2003 kojim je izmenjen član 245, stav 1, ZKP). Izuzetni krivični postupci mogu se sad odvijati brže jer tužilac pri Kasacionom sudu može da ih obrađuje prioritarno i da naredi sudsku istragu i suđenje (član 4 zakona 3160/2003 kojim je izmenjen član 35 ZKP).

Proširenje ovlašćenja tužioca da obustavi gonjenje

U skladu s prethodnim zakonom, tužilac je mogao da obustavi postupak ako bi zaključio da je prijava neprihvatljiva ili očigledno neosnovana. U skladu s novim zakonom (član 5 zakona 3160/2003, kojim se dopunjuje član 43 ZKP), tužilac sad može da obustavi postupak ako, nakon predistražnih radnji, zaključi obrazloženim rešenjem da nema dovoljno dokaza za pokretanje gonjenja. Cilj te odredbe je da spreči preopterećivanje pravosudnih organa neosnovanim prijavama i da sudovi rade na predmetima u kojima optužbe nisu potkrepljene dovoljnim dokazima.

3. Nova pravila u vezi s krivičnim postupcima

Ograničenje odlaganja

U skladu sa zakonom 3160/2003 i sa zakonom 3346/2005 (kojim se menja član 349, stav 1, ZKP), odlaganje suđenja se dozvoljava samo zbog «značajnijih razloga» koji su posebno opisani u odgovarajućem sudskom rešenju. Krivični sud može prekinuti neko suđenje tokom samo petnaest dana i to samo zbog nekog značajnijeg razloga. Prekid (koji je kraći od perioda odlaganja) suđenja odobrava se u načelu samo dvaput. Prekid suđenja dozvoljava se drugi put samo pod uslovom da sud dostavi posebne razloge u svom rešenju ukazujući da je navedeni problem takav da se sud ne može njime baviti tokom suđenja. Zabranjeno je odlagati suđenje po treći put osim ako se «detaljnim i obrazloženim» rešenjem izjavi da se suđenje ne može da odvija dalje.

Nova pravila u vezi s prisustvom okrivljenog na raspravi

Osim toga, a kako bi se ograničilo odlaganje rasprava, zakonom 3160/2003 i zakonom 3346/2005 (kojima se dopunjuje član 340 ZKP) proširene su kategorije dela (uključujući nadalje i sva sitnija krivična dela) za koja prisustvo okrivljenog na suđenju nije obavezno s obzirom da može da ga zastupa advokat. Sud zadržava svoje ovlašćenje da naredi prisustvo okrivljenog, pogotovo ako smatra da je njegova argumentacija značajna za konkretan predmet. Vlada Grčke želi da istakne da je ta odredba inspirisana članom 6, stav 3c Konvencije i odgovarajućom sudskom praksom Suda (videti uvodni izveštaj o odgovarajućim nacrtima zakona).

4. Ostale mere u cilju smanjenja kašnjenja sudova

Zakon 3346/2005 (član 31) reguliše zastarelost i prekid gonjenja u slučajevima nekih sitnijih krivičnih dela za koje je zaprećena maksimalna kazna od godine dana zatvora i/ili novčana kazna, ako su počinjena pre objavljivanja predmetnog zakona (17. jun 2005). Osim toga, zakonom 3160/2003 (član 56) i zakonom 3346/2005 (član 27) proširene su kategorije dela – koja se uglavnom odnose na vlasnička prava – za koja okrivljeni neće biti sankcionisan ako, pre nego što počne postupak izvođenja dokaza (*evidentiary procedure*) u prvom stepenu, isplati žrtvi glavnicu i kamatu za štetu koju je prouzrokovao, i ako žrtva ili njeni naslednici to prihvate.

Vlada smatra da će mere koje je Grčka usvojila delovati preventivno na nova kršenja slična onim koja su konstatovana u ovim predmetima, pa je stoga Grčka na zadovoljavajući način ispunila svoje obaveze u smislu člana 46 (nekadašnji članovi 32 i 53) Konvencije.»

28. Privremena rezolucija CM/ResDH(2007)74 odnosi se uglavnom na predugo trajanje postupaka pred grčkim upravnim sudovima i na odsustvo delotvornih pravnih lekova (usvojio ju je Komitet ministara 6. juna 2007, na 997. sednici Delegata ministara). Komitet ministara je razmatrao i druge sudske postupke :

“Ističući, međutim, da uspostavljanje novih unutrašnjih pravnih lekova neće poništiti obavezu pravovremenog usvajanja opštih mera neophodnih za rešavanje sistemskog problema predugog trajanja postupaka u Grčkoj, posebno postupaka pred upravnim sudovima i pred Državnim savetom (...)”

C. Uporedno pravo

29. Prema podacima iz uporednog prava raspoloživih na Sudu o zakonodavstvima država članica Saveta Evrope, većina njih predviđa jedan ili više pravnih lekova za rešavanje sistemskog problema predugih rokova u krivičnim postupcima. Sud konstatuje da su sa stanovišta prevencije ustanovljeni mehanizmi za ubrzavanje krivičnog postupka. Osim toga, pravni lekovi koji omogućavaju, s jedne strane, umanjenje kazne koja treba da bude izrečena, a s druge, novčano obeštećenje strane koja je oštećena predugim trajanjem sudskog spora, takođe su predviđeni da bi se na odgovarajući način rešavao problem kršenja prava u pogledu predugog trajanja sudskih postupaka.

30. U vezi s ubrzavanjem krivičnog postupka, Sud konstatuje, pre svega, da je značajan broj država članica Saveta Evrope predvideo pravne lekove radi ubrzanja krivičnog postupka (na primer : Nemačka, Kipar, Hrvatska, Danska, Španija, Estonija, Finska, Francuska, Mađarska, Italija, Litvanija, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Poljska, Portugalija, Republika Češka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Švajcarska, Turska). Sud uočava raznolikost modaliteta delovanja pravnih lekova za ubrzanje postupaka. Oni su, u načelu, fakultativni, ali mogu biti i obavezni (na primer : u Nemačkoj ili u Danskoj). Različita lica mogu pokrenuti inicijativu za ubrzanje postupka: stranke (na primer: u Španiji, Estoniji, Finskoj, Francuskoj, Litvaniji, Poljskoj, Turskoj), sudovi (Danska, Finska, Francuska), advokati (Danska), tužilaštva (Danska).

31. Po uloženom pravnom leku, postupak se može ubrzavati na različite načine; nadležni sud može odrediti mere i rokove za preduzimanje tih mera (na primer: u Slovačkoj). U Ujedinjenom Kraljevstvu postoji mogućnost da se objavi kršenje prava na suđenje u razumnom roku, da se daju uputstva radi ubrzanja postupka ili da se uz kauciju pusti na slobodu lice koje je predmet kršenja prava predugim trajanjem nekog postupka. U Rusiji, osim mera koje može preduzeti, sud može utvrđivati datum rasprave. U Sloveniji postoje dva mehanizma: zahtev za nadzor i pojam krajnjeg roka. U Švajcarskoj, ukoliko žalbeni organ utvrdi neopravdano kašnjenje, može izdati uputstvo nadležnim organima s rokovima koje moraju poštovati. Što se tiče mehanizama za ubrzavanje postupka, oni se mogu aktivirati na određenim stadijumima postupka, na primer, u Estoniji po isteku devet meseci sudske neaktivnosti u nekom predmetu.

32. U vezi s posledicama predugog trajanja postupka, Sud konstatuje da je u više država članica sudija nadležan da umanja kaznu kao pravičnu naknadu za predugo trajanje postupka (na primer: u Nemačkoj, Bugarskoj, na Kipru, u Danskoj, Španiji, Estoniji, Finskoj, Mađarskoj, na Islandu, u Luksemburgu, Bivšoj Jugoslovenskoj Republici Makedoniji, na Malti, u Moldaviji, Portugaliji, Republici Češkoj, Ujedinjenom Kraljevstvu, Slovačkoj, Švajcarskoj). Države koje omogućavaju smanjenje kazne zbog predugog trajanja postupka dele se na one koje su to umanjenje predvidele u svom zakonodavstvu (na primer : Španija, Portugalija, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija ili Poljska) i na one koje odluku o

eventualnom umanjenju kazne ostavljaju sudiji nadležnom za konkretan predmet na primer: Nemačka, Kipar, Estonija, Luksemburg, Slovačka. Na primer u Španiji, nadležni sud može optuženom izreći znatno blažu kaznu od one koja bi inače bila izrečena s obzirom na težinu dela, imajući u vidu vremenski period koji je protekao od kada je delo počinjeno. Sistemskim zakonom 5/2010 predviđeno je da se izvanredni i neopravdani rokovi u vođenju postupka uzimaju u obzir u tom smislu, pod uslovom da se ta kašnjenja ne mogu pripisati okrivljenom i da ne utiču na odnos proporcionalnosti sa složenošću predmeta. Osim toga, u Estoniji dobro utvrđena sudska praksa Vrhovnog suda potvrđuje da predugo trajanje postupka može predstavljati razlog za umanjenje kazne, pa čak i za okončanje postupka odnosno oslobađanje optuženog.

33. Najzad, kad je reč o novčanom obeštećenju, Sud konstatuje da veliki broj država članica Saveta Evrope pruža mogućnost zahteva za naknadu u slučajevima nepoštovanja razumnog roka (na primer: Nemačka, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Španija, Finska, Francuska, Island, Italija, Litvanija, Luksemburg, Bivša Jugoslovenska Republika Makedonija, Malta, Moldavija, Poljska, Portugalija, Republika Češka, Ujedinjeno Kraljevstvo, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Švajcarska).

34. A posebno u Nemačkoj, jednim zakonom iz 2011, o pravnim lekovima u slučaju kašnjenja sudske administracije, predviđeno je novčano obeštećenje lica koje je tim predugim trajanjem postupka oštećeno, iznosima koji moraju biti u skladu sa sudskom praksom Suda (najviše 1 200 evra *godišnje*).

35. U Španiji, članovima 292 i narednim sistemskog zakona o Sudskoj vlasti pruža se mogućnost optuženom da se obrati Ministarstvu Pravde po okončanju postupka, zahtevom za odštetu zbog nenormalnog funkcionisanja pravosuđa. Prema sudskoj praksi u toj oblasti, nerazumno dugo trajanje postupka povezuje se sa nenormalnim funkcionisanjem sudske administracije. Taj pravni lek postoji istovremeno sa mogućnošću za svako lice koje smatra da postupak u kome je ono jedna od strana, trpi od predugih rokova, da se u vezi s tim obrati sudu nadležnom za konkretan predmet, i u poslednjoj instanci, Ustavnom sudu, *amparo* žalbom na osnovu člana 24 § 2 Ustava.

36. Najzad, u Italiji, zakon Pinto od 24. marta 2001. predviđa obeštećenja posle tri godine trajanja postupka u prvom stepenu, posle dve godine trajanja postupka u drugom stepenu i posle jedne godine trajanja postupka pred Kasacionim sudom. Iznos obeštećenja nije naznačen u zakonu, već u sudskoj praksi. Apelacioni sud mora doneti rešenje po zahtevu u roku od četiri meseca od dana podnošenja žalbe. Taj rok se ne poštuje uvek a obeštećenje ne pokriva celokupnu pretrpljenu štetu (videti *Scordino protiv Italije (br. 1)* [GC], br. 36813/97, CEDH 2006-V).

PRAVO

I. O NAVODNOM KRŠENJU ČLANA 6 § 1 KONVENCIJE

37. Podnosilac predstavke tvrdi da trajanje postupka nije bilo u skladu s načelom „razumnog roka“ kako ga predviđa član 6 § 1 Konvencije, odnosno odredba čiji relevantni deo glasi:

“Svako ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom (...) koji će odlučiti (...) o osnovanosti svake krivične optužbe protiv tog lica.»¹

¹ Formulacije navođenih odredaba iz Konvencije u ovom prevodu dokumenta na srpski jezik preuzete su iz Zakona o ratifikaciji Konvencije objavljenog u Sl. list SCG – “Međunarodni ugovori”, br. 9/2003 – prim. prev.

A. O prihvatljivosti

38. Sud konstatuje da ove pritužbe nisu očigledno neosnovane u smislu značenja člana 35. stav 3 (a) Konvencije. On dalje konstatuje da nisu neprihvatljive ni po kom drugom osnovu. One se zbog toga moraju proglasiti prihvatljivim.

B. O osnovanosti

1. Period koji se ima uzeti u razmatranje

39. Period koji se ima uzeti u razmatranje počeo je da teče 5. februara 2003, kad je pokrenuto krivično gonjenje podnosioca predstavke, a okončan je 5. marta 2010, kada je presuda br. 378/2010 Kasacionog suda prečišćena i overena. Taj period obuhvata, dakle, sedam godina i jedan mesec i sudove u sva tri stepena.

2. Razumnost trajanja postupka

40. Vlada tvrdi da nije bilo prekomernih kašnjenja u odvijanju predmetnog postupka. Osim toga, Vlada tvrdi da su podnosilac predstavke, kao i saoptužena A.R. odgovorni za neka kašnjenja postupka. Vlada posebno ističe da je A.R. 11. decembra 2006. zatražila odlaganje rasprave pred Apelacionim sudom, pa je rasprava odložena do 2. marta 2007. Šta više, Vlada ističe da je 6. maja 2008, na zahtev podnosioca predstavke da se odloži rasprava pred Kasacionim sudom, ova zakazana za 4. novembar 2008. Po mišljenju Vlade, ta odlaganja se ne mogu pripisati unutrašnjim državnim organima.

41. Podnosilac predstavke osporava Vladine teze.

42. Sud podseća da se razumnost trajanja nekog postupka mora ocenjivati upravo u svetlu složenosti predmeta i ponašanja podnosioca predstavke i nadležnih organa kao i značaja koji spor ima za predmetno lice (videti, između ostalog, *Pélissier i Sassi protiv Francuske* [GC], br. 25444/94, § 67, CEDH 1999-II).

43. Sud posebno ističe da ponašanje podnosioca predstavke predstavlja objektivan element, koji se ne može pripisati tuženoj vladi a koji se uzima u obzir prilikom utvrđivanja da li je ili nije bilo prekoračenja razumnog roka iz člana 6 § 1 (*I.A. protiv Francuske*, 23. septembar 1998, § 121, *Zbirka presuda i odluka* 1998-VII; *De Clerck protiv Belgije*, br. 34316/02, § 60, 25. septembar 2007). Što se tiče odgovornosti pravosudnih organa u toj oblasti, Sud potvrđuje da je na državama ugovornicama da organizuju svoje pravosudne sisteme tako da sudovi mogu garantovati svakom pravo na dobijanje konačne presude u nekom krivičnom predmetu u razumnom roku (videti *Vlachos protiv Grčke*, br. 20643/06, § 20, 18. septembar 2008).

44. Sud se u mnogo navrata bavio predmetima koji su pokretali pitanja slična ovim iz konkretnog slučaja i utvrđivao je kršenje člana 6 § 1 Konvencije (videti prethodno navedeni slučaj *Pélissier i Sassi; Parousis protiv Grčke*, br. 34769/06, § 19, 4. jun 2009 : više od pet godina za tri instance; prethodno navedeni slučaj *Vlachos*, § 16 : šest godina i osam meseci za tri instance; *Serafimidis protiv Grčke* [komitet], br. 12929/08, § 15, 25 novembar 2010 : šest godina i dva meseca za tri instance).

45. Pošto je razmotrio sve elemente koji su mu podneseni, Sud smatra da Vlada nije izložila činjenice ili argumente koji bi mogli da dovedu do različitog zaključka u ovom slučaju. Sud posebno konstatuje da se u konkretnom slučaju radilo o podsticanju na lažno svedočenje koje delo nije postavljalo neka složenija pitanja činjenične ili pravne prirode. Sud se slaže s Vladom da unutrašnji organi nisu odgovorni za odlaganja rasprava od 11. decembra 2006. pred Apelacionim sudom i od 6. maja 2008. pred Kasacionim sudom. Međutim, s obzirom na relevantnu sudsku praksu (videti gornji stav 44) i na činjenicu da je ukupno

trajanje postupka bilo duže od sedam godina, Sud smatra da je to trajanje bilo prekomerno i da ne odgovara zahtevima “razumnog roka”.

Stoga postoji kršenje člana 6 § 1 u tom pogledu.

II. O NAVODNOM KRŠENJU ČLANA 13 KONVENCIJE

46. Podnosilac predstavke se žali takođe na činjenicu da u Grčkoj ne postoji ni jedan sud kome se zainteresovano lice može žaliti na predugo trajanje postupka. On se poziva na član 13 Konvencije, čija odredba glasi:

“Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”

A. O prihvatljivosti

47. Sud primećuje da ove pritužbe nisu očigledno neosnovane u smislu značenja člana 35. stav 3 (a) Konvencije. On dalje konstatuje da nisu neprihvatljive ni po kom drugom osnovu. One se zbog toga moraju proglasiti prihvatljivim.

B. O osnovanosti

48. Vlada potvrđuje da, posle presude *Vassilios Athanasiou i ostali protiv Grčke* (br. 50973/08, 21. decembra 2010) kojom je zaključeno postojanje jednog sistemskog problema pravnog poretka u pogledu trajanja upravnih postupaka, unutrašnji organi sada razrađuju nacrt zakona kojim se predviđaju pravni lekovi za ubrzavanje sudskih postupaka i, po potrebi, obeštećenje žrtava kršenja člana 6 § 1 Konvencije u tom pogledu. Vlada takođe tvrdi da je podnosilac predstavke mogao podneti upravnom sudu tužbu protiv države za naknadu štete, na osnovu članova 104 i 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik, pozivajući se na kršenje člana 6 § 1 Konvencije. Vlada ističe da je presudom br. 15006/2008, upravni sud u Atini prihvatio jednu takvu tužbu za prekoračenje razumnog roka postupka pošto je razmotrio navode tužitelja u svetlu sudske prakse Suda.

49. Podnosilac predstavke osporava Vladine teze.

50. Sud podseća da se članom 13 garantuje delotvoran pravni lek pred nekom unutrašnjom instancom kojim se omogućava podnošenje žalbe zbog nepoštovanja obaveze iz člana 6 § 1, kojim se garantuje pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku (videti *Kudla protiv Poljke* [GC], br. 30210/96, § 156, CEDH 2000-XI).

51. Osim toga, Sud je već bio u prilici da zaključi da grčki pravni poredak ne nudi zainteresovanim licima delotvoran pravni lek u smislu člana 13 Konvencije koji bi im omogućio da se žale na trajanje nekog krivičnog postupka (videti, između ostalih, *Kouroupis protiv Grčke*, br. 36432/05, § 20 i skorije, *Vihos protiv Grčke*, br. 34692/08, § 37, 10. februar 2011). Sud primećuje da Vlada ne tvrdi da je u međuvremenu grčki pravni poredak stekao takav pravni lek. Sud stoga smatra da je neophodno da posebno razmotri Vladin argument oslonjen na mogućnost za podnosioca predstavke da se obrati upravnim sudovima tužbom za nadoknadu štete na osnovu članova 104 i 105 pratećeg zakona uz Građanski zakonik.

52. U tom smislu Sud podseća da u pogledu «razumnog roka» u smislu člana 6 § 1 Konvencije, pravni lek koji se odnosi isključivo na naknadu štete – kao što je žalba na odgovornost države za nedelotvorno funkcionisanje javne službe pravosuđa o čemu je inače reč u konkretnom slučaju – u načelu može da predstavlja pravni lek koji treba da bude iscrpljen u smislu člana § 1 (videti *Mifsud protiv Francuske*, [GC] (pres.), br. 57220/00, 11.

septembar 2002; *Broca i Texier-Micault protiv Francuske* (pres.), br. 27928/02 i 31694/02, 21. oktobar 2003).

53. U konkretnom slučaju, Sud ipak nije uveren da je pravni lek na koji se Vlada poziva bio delotvoran i raspoloživ kako u teoriji tako ni u praksi i da je odgovarao na zahteve iz člana 13 Konvencije. S jedne strane, on ističe da odluka koju je dostavila Vlada, u prilog svojoj tezi, predstavlja običnu presudu koju je izrekao jedan prvostepeni sud (videti gornji stav 17). Osim činjenice da je tu reč o jednom nedavnom presedanu, Sud ne može spekulirati o izgledima da će taj presedan potvrditi žalbeni upravni sudovi, ili čak Državni savet, u slučaju da se u budućnosti to pitanje postavi pred njih (videti *Shore Technologies protiv Luksemburga*, br. 35704/06, § 27, 31. jul 2008, i *Depauw protiv Belgije* (pres.), br. 2115/04, CEDH 2007-V (izvodi)). A kako je Sud to već istakao, pravni lek mora postojati sa dovoljnim stepenom izvesnosti, bez čega mu nedostaju nužne pristupnost i delotvornost (videti, između ostalih, *Tănase protiv Moldavije* [GC], br. 7/08, § 120, CEDH 2010 (izvodi)). Osim toga, Sud ne gubi iz vida da je postupak koji navodi Vlada trajao dve godine i četiri meseca (videti gornji stav 18), što može dovesti u sumnju njegovu efikasnost. Sud takođe uočava da presuda na koju se Vlada poziva datira iz 2008. i da, kako proističe iz predmeta, od tada nije došlo do pomaka ni u pogledu tog postupka, ni u pogledu nekog drugog postupka kojim se pokreće isto pitanje.

54. U takvim uslovima, Sud smatra da pravni lek koji Vlada navodi nije odgovarao zahtevima člana 13 Konvencije. Sud međutim ne isključuje da korišćenje tog pravnog leka može voditi, s razvojem sudske prakse, rezultatu koji bi bio u skladu propisima iz člana 13 Konvencije (*Tsoukalas protiv Grčke* br. 12286/08, § 43, 22. jul 2010, i, *mutatis mutandis*, *Leandro Da Silva protiv Luksemburga* br. 30273/07, §§ 49 i naredni, 11. februar 2010; *Depauw*, navedena presuda).

S obzirom na prethodno, Sud smatra da je u konkretnom slučaju bilo kršenja člana 13 Konvencije zbog odsustva u unutrašnjem pravu odgovarajućeg pravnog leka koji bi bio omogućio podnosiocu predstavke da njegov predmet bude razmotren u razumnom roku, u smislu člana 6 § 1 Konvencije.

III. PRIMENA ČLANA 46 KONVENCIJE

55. Sud unapred ističe da predugo trajanje postupaka pred krivičnim sudovima predstavlja problem koji opstaje u Grčkoj a koji je rezultirao činjenicom da su u Strazburu konstatovana brojna kršenja Konvencije. Sud ističe da je u periodu 2001. do 2011, izrekao više od trista presuda kojima se utvrđuje predugo trajanje sudskih postupaka, od kojih se jedan deo odnosio na krivične postupke. Osim toga, Sud je već u više navrata konstatovao kršenja člana 13 Konvencije zbog činjenice da zainteresovana lica nisu imala na raspolaganju delotvoran unutrašnji pravni lek na osnovu kojeg bi bili mogli da realizuju svoje pravo na «raspravu u razumnom roku». To je između ostalog istaknuto u Privremenoj rezoluciji CM/ResDH(2007)74 Komiteta ministara koja se uglavnom odnosi na preterano trajanje upravnih postupaka u Grčkoj, ali se istovremeno odnosi i na sudske postupke uopšte. Sud, dakle, ocenjuje da je primereno razmatrati ovaj predmet na osnovu člana 46 Konvencije. Ta odredba glasi:

“1 Visoke strane ugovornice preuzimaju obavezu da se povinuju pravosnažnoj presudi Suda u svakom predmetu u kome su stranke.

2 Pravosnažna presuda Suda se dostavlja Komitetu ministara koji nadgleda njeno izvršenje.»

A. Navodi stranaka

56. Vlada ne smatra da predugo trajanje krivičnih postupaka u Grčkoj svedoči o strukturnom problemu grčkog pravnog poretka u tom smislu. Ona ističe da se većina predmeta povezanih sa predugim trajanjem krivičnih postupaka odnosi uglavnom na sudove u Atini i da su stoga teritorijalno jasno ograničeni. Šta više, Vlada tvrdi da postojanje određene administrativne prakse, nekompatibilne s Konvencijom, ne može biti potvrđeno kad je reč o predugom trajanju krivičnih postupaka. Prema navodima Vlade, konstatovanje takve prakse pretpostavlja kumulativno ispunjenje dva uslova, a to su postojanje sličnih ili analognih kršenja Konvencije, dovoljno brojnih i međusobno povezanih, kao i zvanično tolerisanje od strane nadležnih organa, što se ne može tvrditi u konkretnom slučaju.

57. Najzad, Vlada ističe da su tokom poslednjih deset godina grčki državni organi preduzeli niz mera kako na administrativnom tako i na zakonodavnom nivou, kako bi se ubrzali postupci pred krivičnim sudovima. Vlada posebno prihvata, s jedne strane, da i pored usvajanja mera opšteg karaktera, konkretno zakona br. 3160/2003 i 3346/2005 radi rešavanja problema predugog trajanja krivičnih postupaka, što predstavlja napredak koji je prepoznat i u Rezoluciji ResDH(2005)66 Komiteta ministara (videti gornji stav 27), u tom pogledu određen problem i dalje postoji. Tako Sud i dalje, posle 2005, konstatuje kršenja Konvencije u tom pogledu. S druge strane, Vlada ističe da je bilo nedavnih inicijativa za ubrzavanje postupaka pred krivičnim sudovima: konkretno u skladu sa zakonima br. 3514/2006, 3659/2008 i 3869/2010, otvoreno je više radnih mesta: savetnika pri Kasacionom sudu, zamenika tužilaca pri istom sudu, predsednika i tužilaca pri žalbenim sudovima, sudija i tužilaca pri prvostepenim sudovima i sudija miritelja. Šta više, tokom istog perioda, izgrađeno je više palata pravde, a Ministarstvo pravde je pokrenulo inicijative za modernizaciju i kompjuterizaciju sekretarijata sudova.

58. Podnosilac predstavke konstatuje da postoji sistemski problem predugog trajanja krivičnih postupaka u Grčkoj. On takođe ističe propust grčkih organa da uvedu jedan delotvoran pravni lek kojim bi se otklonilo loše funkcionisanje unutrašnjeg pravnog poretka.

B. Ocena Suda

1. Opšta načela

59. Sud podseća da, onako kako se tumači u svetlu člana 1 Konvencije, član 46 uspostavlja za tuženu državu pravnu obavezu da, pod kontrolom Komiteta ministara, sprovede opšte i/ili posebne mere, neophodne za poštovanje prava podnosioca predstavke čije je kršenje Sud ustanovio. Mere tog tipa moraju se preduzeti i prema ostalim licima u istoj situaciji, s obzirom da se od države očekuje da eliminiše probleme koje je Sud uočio (*Scozzari i Giunta protiv Italije* [GC], br. 39221/98 i 41963/98, § 249, CEDH 2000-VIII; *S. i Marper protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [GC], br. 30562/04 i 30566/04, § 134, 4. decembar 2008).

60. Da bi olakšao delotvorno sprovođenje svojih presuda prema gore navedenim načelima, Sud može da usvoji proceduru pilot-presuda koja mu omogućava da u svojoj presudi jasno osvetli postojanje strukturnih problema zbog kojih dolazi do kršenja i da naznači posebne mere ili akcije koje će tužena država morati da sprovede da bi tim kršenjima stala na put (navedena presuda *Hutten-Czapska*, §§ 231-239 i njena izreka, i navedena presuda *Broniowski*, §§ 189-194 i njena izreka). Kad primenjuje tu proceduru Sud ipak ima u vidu nadležnosti organa Konvencije: u skladu sa članom 46 § 2 Konvencije, na Komitetu ministara je da ocenjuje sprovođenje pojedinačnih ili opštih mera preduzetih u smislu izvršenja presude Suda (videti, *mutatis mutandis*, *Broniowski protiv Poljske* (prijateljsko poravnanje) [GC], br. 31443/96, § 42, CEDH 2005-IX).

61. Drugi značajan cilj kome teži procedura pilot-presuda jeste da se podstakne tužena država da na nacionalnom nivou iznađe neko rešenje za brojne pojedinačne slučajeve proistekle iz strukturnog problema, čineći tako delotvornim načelo supsidijarnosti koji je u osnovi sistema Konvencije (*Bourdov protiv Rusije (br. 2)*, br. 33509/04, § 127, CEDH 2009 (izvodi)). Naime, Sud ne izvršava nužno najbolje svoj zadatak koji se, prema članu 19 Konvencije, sastoji u tome da «obezbedi poštovanje obaveza iz Konvencije i protokola uz nju koje su prihvatile Visoke strane ugovornice», tako što ponavlja iste zaključke u velikom broju predmet (videti, *mutatis mutandis, E.G. protiv Poljske (pres.)*, br. 50425/99, § 27, CEDH 2008 (izvodi)).

62. Procedura pilot-presude ima za cilj da olakša što brže i što delotvornije rešavanje neke disfunkcije u unutrašnjem pravu a koja utiče na zaštitu predmetnog prava iz Konvencije (*Wolkenberg i ostali protiv Poljske (pres.)*, br. 50003/99, § 34, CEDH 2007 (izvodi)). Ako akcija tužene države treba da teži pre svega rešavanju tih disfunkcija i, po potrebi, uspostavljanju delotvornih unutrašnjih pravnih lekova koji će omogućavati da se sankcionišu počinjena kršenja, ona može takođe podrazumevati i usvajanje *ad hoc* rešenja kao što su prijateljsko poravnanje s podnosiocima predstavki ili jednostrane ponude obeštećenja, u skladu sa zahtevima Konvencije (već navođeni slučaj *Bourdov (br.2)*, § 127).

2. Primena gore navedenih načela na ovaj predmet

a) U vezi s primenom postupka pilot-presude

63. Sud ističe da se ovaj predmet može u nekim tačkama razlikovati od nekih prethodnih «pilot-presuda», kao što su, na primer, *Hutten-Czapska* i *Broniowski* (već navođene presude). Naime, lica koja se nađu u istoj situaciji kao i podnosilac predstavke ne pripadaju nužno i nekoj «određenoj kategoriji građana» (videti, radi upoređenja, navedene presude *Hutten-Czapska*, § 229, i *Broniowski*, § 189). Šta više, u obema gore navedenim presudama prvi put je konstatovano postojanje strukturnih problema koji su u osnovi brojnih predstavki koje su podnesene nakon onih na koje se te presude pozivaju. U ovom predmetu, veliki broj presuda u kojima je u velikoj meri istaknut problem predugog trajanja postupaka pred krivičnim sudovima u Grčkoj prethodio je podnošenju ove predstavke sudu.

64. S druge strane, Sud uočava da je ovaj predmet sličan, u pogledu nekih pitanja koja su se postavila i u pogledu lica na koja se odnosi, sa predstavkama koje je Sud već razmatrao u drugim prethodnim «pilot-predmetima» (videti navođeni slučaj *Bourdov (br. 2)*; navođeni slučaj *Scordino protiv Italije (br. 1)*; *Lukenda protiv Slovenije*, br. 23032/02, CEDH 2005-X). Stoga Sud smatra da u konkretnom slučaju može da se primeni postupak pilot-presude, s obzirom naročito na hroničan i uporan karakter problema i na značajan broj lica u Grčkoj na koja se ti problemi odnose (videti, posebno, gornje stavove 66-69). Sud takođe ističe hitnu potrebu da se licima na koja se ti problemi odnose ponudi brzo i odgovarajuće rešenje na nacionalnom nivou (videti već navođeni slučaj *Bourdov (br. 2)*, §§ 129-130).

b) U vezi s postojanjem ili nepostojanjem neke prakse nespojive s Konvencijom

65. Sud primećuje pre svega da je problem predugog trajanja, kad je reč o Grčkoj, posebno izražen u upravnim postupcima. Tako je, 6. juna 2007, u svojoj Privremenoj rezoluciji CM/ResDH(2007)74, Komitet ministara uočio da se u velikom broju presuda Suda konstatuje kršenje od strane Grčke člana 6 § 1 Konvencije u vezi s predugim trajanjem postupaka pred upravnim sudovima. Osim toga, Sud je potvrdio, u jednoj presudi u kojoj je primenio postupak pilot-presude, disfunkciju grčkog pravnog poretka koja se sastoji u predugom trajanju postupaka pred upravnim sudovima i u odsustvu, u unutrašnjem pravu, pravnog leka koji bi omogućio zainteresovanim licima da se sankcioniše njihovo pravo na raspravu u razumnom roku. Sud je u istoj presudi smatrao da unutrašnji organi treba da bez

odlaganja uspostave neki pravni lek ili neku kombinaciju pravnih lekova na nacionalnom nivou koji bi zaista garantovali efektivno obeštećenje za kršenja Konvencije usled predugog trajanja postupaka pred upravnim sudovima (navedeni slučaj *Vassilios Athanasiou i ostali*, §§ 52, 53 i 57).

66. Problem predugog trajanja sudskih postupaka u Grčkoj obuhvata isto tako i postupke pred krivičnim sudovima. S tim u vezi valja podsetiti da se u Privremenoj rezoluciji CM/ResDH(2007)74, Komitet ministara poziva na obavezu unutrašnjih organa da blagovremeno pristupe usvajanju neophodnih opštih mera kako bi se rešio sistemski problem predugog trajanja postupaka u Grčkoj (videti gornji stav 28).

67. Sud takođe prima k znanju mere koje su unutrašnji organi preduzeli tokom poslednjih godina u cilju racionalizacije postupaka pred krivičnim sudovima kako bi se skratili rokovi razmatranja predmeta. Po mišljenju Suda, mere kao što je povećanje broja sudija i tužilaca, izgradnja novih palata pravde, kompjuterizacija službi sekretarijata pri nacionalnim sudovima, značajne su u perspektivi jačanja i modernizacije pravosudnog aparata kako bi njegovo funkcionisanje bilo što delotvornije. Sud takođe ističe da su, nakon zakonodavnih inicijativa iz 2003. i 2005, preduzete mere s ciljem racionalnije organizacije i upravljanja sudskim predmetima, ograničavanja odlaganja i ubrzavanja prethodnih istraga i podizanja optužnica (videti gornji stav 27). Sud, osim toga, sa zadovoljstvom konstatuje usvajanje zakona br. 3904/2010 koji sadrži niz odredbi čiji je cilj pojednostavljenje i ubrzavanje krivičnih postupaka (videti gornje stavove 19 i 20). Međutim, i pored različitih zakonodavnih inicijativa na nivou unutrašnjeg prava, koje svedoče da nadležni organi nisu ravnodušni prema akutnom problemu predugog trajanja sudskih postupaka, iz primedbi Vlade ne proističe zaključak da je unutrašnji pravni poredak obezbedio jedan ili više pravnih lekova kojima bi se sankcionisalo pravo svakog lica na suđenje u razumnom roku u krivičnim stvarima.

68. Osim toga, Sud ukazuje da je, tokom perioda nakon usvajanja Privremene rezolucije iz 2007, izrekao više od četrdeset presuda za kršenje člana 6 § 1 u vezi s trajanjem postupaka pred krivičnim sudovima (videti, između ostalih, *Peca protiv Grčke*, br. 14846/05, §§ 9 i 14, 21. jun 2007 ; *Raspoftsis protiv Grčke*, br. 1262/05, §§ 12 i 19, 27. septembar 2007 ; *Katsivardelos protiv Grčke*, br. 2075/06, §§ 17 i 20, 25. oktobar 2007 ; *Luan Metushi protiv Grčke*, br. 34643/05, §§ 9 i 14, 25. oktobar 2007 ; *Behar Metushi protiv Grčke*, br. 34148/05, §§ 9 i 14, 25. oktobar 2007 ; *Tsivis protiv Grčke*, br. 11553/05, §§ 24 i 27, 6. decembar 2007 ; *Gikas protiv Grčke*, br. 903/06, §§ 13 i 20, 6. mart 2008 ; *Sekseni protiv Grčke*, br. 41515/05, §§ 15 i 19, 6. mart 2008 ; *Korfiatis protiv Grčke*, br. 34025/06, §§ 13 i 17, 20. mart 2008 ; navedeni slučaj *Kouroupis*, §§ 10 i 14 ; *Terzoglou protiv Grčke*, br. 15280/06, §§ 13 i 17, 27. mart 2008 ; *Charalambidis protiv Grčke*, br. 4723/07, §§ 17 i 21, 31. jul 2008 ; navedeni slučaj *Vlachos*, §§ 16 i 21 ; *Chrysoula Aggelopoulou protiv Grčke*, br. 30293/05, §§ 15 i 19, 4. decembar 2008 ; *Dellis protiv Grčke*, br. 24977/07, §§ 14 i 20, 16. april 2009 ; *Vlastos protiv Grčke*, br. 28803/07, §§ 23 i 29, 16. april 2009 ; *Kanakis protiv Grčke*, br. 16634/07, §§ 14 i 18, 16. april 2009 ; *Tsotsos protiv Grčke*, br. 25109/07, §§ 22 i 24, 30. april 2009 ; *Roïdakis protiv Grčke (br.2)*, br. 50914/06, §§ 19 i 24, 28. maj 2009 ; navedeni slučaj *Parousis protiv Grčke*, §§ 19 i 23 ; *Sarantidou protiv Grčke*, br. 2002/07, §§ 19 i 25, 2. jul 2009 ; *Ekonomi protiv Grčke*, br. 39870/06, §§ 14 i 17, 2. jul 2009 ; *Velisiotis protiv Grčke*, br. 39614/07, §§ 16 i 20, 29. oktobar 2009 ; *Triantaris protiv Grčke*, br. 44536/07, §§ 14 i 18, 5. novembar 2009 ; *Georginis-Giorginis protiv Grčke*, br. 3271/08, §§ 11 i 15, 17. decembar 2009 ; *Evgeniou-Hatzidimitriou protiv Grčke*, br. 26487/07, §§ 13 i 16, 1. april 2010 ; *Sarantidis i ostali protiv Grčke*, br. 51446/07, §§ 12 i 18, 22. april 2010 ; navedeni slučaj *Serafimidis*, §§ 15 i 21 ; *Evaggelou protiv Grčke*, br. 44078/07, §§ 25 i 29, 13. januar 2011 ; *Lorandou protiv Grčke* [komitet], br. 5716/08, §§ 29 i 34, 13. januar 2011 ; *Drakos protiv Grčke*, br. 48289/07, §§ 26 i 31, 13. januar 2011 ; *Chaïkalis protiv Grčke* [komitet],

br. 32362/08, §§ 17 i 23, 3. februar 2011 ; navedeni slučaj *Vihos*, § 29 ; *Nomikou protiv Grčke* [komitet], br. 54617/09, §§ 15 i 19, 10. maj 2011 ; *Loggos protiv Grčke* [komitet], br. 47039/09, § 10, 10. maj 2011 ; *Soulioti protiv Grčke* [komitet], br. 41447/08, § 20, 2. februar 2012).

69. S tim u vezi treba napomenuti da je u znatnom broju predmeta u vezi s krivičnim postupcima Sud uočio posebno duga trajanja postupaka u prvom stepenu (videti, između ostalih, već navođene presude *Katsivardelos*, § 20 ; *Chrysoula Aggelopoulou*, § 25 ; *Vlastos*, § 28 ; *Tsotsos*, § 24 ; *Sarantidou*, § 24 ; *Velisiotis*, § 20 ; *Triantaris*, § 18 ; *Sarantidis i ostali*, § 17 ; *Lorandou*, § 33). Uostalom, Sud je u više navrata uočio zakazivanje rasprava u žalbenom postupku za neke datume koji su posebno daleko od datuma ulaganja žalbe (videti, između ostalih već navođene slučajeve *Peca*, § 14 ; *Behar Metushi*, § 14 ; *Gikas*, §§ 7 et 8 ; *Sekseni*, § 19 ; *Terzoglou*, § 17 ; *Vlachos*, § 20 ; *Parousis*, § 23 ; *Ekonomi*, § 17 ; *Serafimidis*, § 20).

70. Šta više, Sud primećuje da je, u periodu nakon usvajanja Privremene rezolucije CM/ResDH(2007)74, svaki put kad bi neki od podnosilaca predstavke u gore navedenoj oblasti (videti gornji stav 68) naveo neko kršenje Konvencije sa stanovišta njenog člana 13, zaključio da je došlo do kršenja te odredbe zbog činjenice da zainteresovana lica nisu mogla da koriste neki delotvoran unutrašnji pravni lek koji bi im omogućio da ostvare svoje pravo na «sudjenje u razumnom roku» (videti, između ostalih, već navođene slučajeve *Kouroupis*, § 20 ; *Chrysoula Aggelopoulou*, § 25 ; *Ekonomi*, § 23 ; *Evaggelou*, § 35 ; *Lorandou*, § 27 ; *Drakos*, § 48 ; *Vihos*, § 37 ; *Nomikou*, § 24 ; *Loggos*, § 19).

71. Najzad, strukturni karakter problema identifikovanog u ovom predmetu potvrđuje se činjenicom da je trenutno na čekanju pred Sudom više od dvesta pedeset predmeta protiv Grčke, a koji su u celosti ili delimično u vezi sa trajanjem sudskih postupaka. Među tim predmetima više od pedeset se odnose isključivo na postupke pred krivičnim sudovima.

72. Kako ih Sud vidi, značajna i česta kašnjenja sudske administracije predstavljaju posebno zabrinjavajuću pojavu koja može da dovede u pitanje poverenje javnosti u efikasnost pravosudnog sistema. Tako se, u načelu, ne može isključiti da bi, u nekim izuzetnim slučajevima, odugovlačenje nekog postupka moglo da predstavlja ugrožavanje samog prava na pristup sudu. A posebno, neopravdano odsustvo presude od strane nadležnog suda tokom nekog posebno dugog perioda, moglo bi se, logikom stvari, povezati sa uskraćivanjem pravde; tako predstavka koju podnese zainteresovano lice može da bude potpuno neefikasna, kad nadležni sud ne uspe da blagovremeno razreši spor, kako to nalažu okolnosti i značaj svakog predmeta ponaosob (već navođeni slučaj *Vassilios Athanasiou i ostali*, § 52).

73. S obzirom na prethodno, Sud zaključuje da uočena konkretna situacija treba da se posmatra kao odraz prakse nespojive sa Konvencijom (*Bottazzi protiv Italije* [GC], br. 34884/97, § 22, CEDH 1999-V; navedeni slučaj *Bourdov (br. 2)*, § 135).

c) U vezi s opštim merama koje treba usvojiti

74. U načelu, na tuženoj državi je da izabere, pod kontrolom Komiteta ministara, sredstva ispunjenja svoje pravne obaveze u pogledu člana 46 Konvencije (videti navedeni slučaj *Scozzari i Giunta*, § 249). Sud u tom pogledu ističe da, uz poštovanje zahteva Konvencije, države ugovornice imaju na raspolaganju određen slobodan prostor za ocenjivanje načina garantovanja pojedincima pravnog leka koji zahteva član 13 i za usklađivanje sa obavezom koja proističe iz te odredbe Konvencije. Sud je takođe insistirao na načelu supsidijarnosti, kako zainteresovana lica ne bi više bila prinuđena da mu se obraćaju predstavkama koje bi mogle biti prethodno, i po shvatanju Suda, na adekvatniji način, razmatrane unutar unutrašnjih pravnih poredaka (već navođeni slučajevi *Kudla*, §§ 154-155, i *Scordino (br. 1)*, §).

75. S tim u vezi, kad je reč o unutrašnjem pravnom leku ili pravnim lekovima koje treba usvojiti radi suočavanja sa sistemskim problemom identifikovanim u ovom predmetu, Sud podseća da je u apsolutnom smislu najbolje rešenje za to, kao i u brojnim drugim oblastima – preventira. Sud je u više navrata tvrdio da član 6 § 1 obavezuje države ugovornice da svoje pravosudne sisteme organizuju tako da njihovi sudovi mogu zadovoljiti svaki od zahteva, posebno kad je reč o razumnom roku (videti, između brojnih drugih, *Cocchiarella protiv Italije* [GC], br. 64886/01, § 74, CEDH 2006-V, i navedeni slučaj *Bottazzi*, § 22). Kad se neki pravosudni sistem pokaže manjkavim u tom pogledu, pravni lek koji omogućava da se ubrza postupak kako bi se izbeglo predugo trajanje postupka predstavlja najefikasnije rešenje. Takav pravni lek ima neosporne prednosti u odnosu na onaj koji se odnosi samo na nadoknadu štete jer se njime takođe izbegava situacija u kojoj se moraju konstatovati uzastopna kršenja istog postupka i ne ograničava se samo na *a posteriori* delovanje kao što je to slučaj s pravnim lekom koji obezbeđuje samo naknadu štete (već navođeni slučaj *Scordino* (br. 1), § 183).

76. Sud je već mnogo puta nekim pravnim lekovima pripisao «delotvornost», u smislu da se njima ubrzava postupak pred konkretnim sudom (videti, između ostalih, *Tomé Mota protiv Portugalije* (pres.), br. 32082/96, CEDH 1999-IX ; *Gonzalez Marin protiv Španije* (pres.), br. 39521/98, CEDH 1999-VII ; *Bacchini protiv Švajcarske* (pres.), br. 62915/00, 21. jun 2005 ; *Kunz protiv Švajcarske* (pres.), br. 623/02, 21. jun 2005 ; *Fehr i Lauterburg protiv Švajcarske* (pres.), br. 708/02 i 1095/02, 21. jun 2005). Sud osim toga uočava i da, prema elementima uporednog prava kojima raspolaže, znatan broj država predviđa pravne lekove koji omogućavaju ubrzavanje krivičnog postupka. Šta više, Sud konstatuje određenu raznovrsnost modaliteta korišćenja pravnih lekova koji omogućavaju to ubrzavanje, kako u pogledu njihove dobrovoljnosti ili obaveznosti, tako i u pogledu lica ili organa koji ih mogu pokretati i u pogledu načina na koji se ubrzavanje postupka može postići (videti gornje stavove 30-31).

77. Ipak, u okviru prostora za slobodnu procenu koji se priznaje tuženoj državi, nije isključeno i uvođenje drugih tipova pravnih lekova koji mogu da na odgovarajući način poprave stanje u pogledu kršenja Konvencije u oblasti predugog trajanja sudskih postupaka. Osim usvajanja nekog pravnog leka kojim se obezbeđuje nadoknada štete a koji mora odgovarati kriterijumima delotvornosti koje predviđa sudska praksa (videti u tom smislu, već navođeni slučaj *Scordino* br. 1), §§ 194-206, i već navođeni slučaj *Bourdov* (n° 2), § 99), Sud ističe da u slučaju da zainteresovano lice bude osuđeno, smanjenje kazne zbog predugog trajanja krivičnog postupka, na izričit i merljiv način, takođe može predstavljati zadovoljavajuće obeštećenje u tom pogledu (videti, između ostalih i već navođeni slučaj *Scordino protiv Italije* (br. 1), § 186 ; *Malkov protiv Estonije*, br. 31407/07, §§ 60-61, 4. februar ; *Freimanis i Līdums protiv Letonije*, br. 73443/01 i 74860/01, § 68, 9. februar 2006 ; *Beck protiv Norveške*, br. 26390/95, § 27, 26. jun 2001, *Wejrup protiv Danske* (pres.), br. 49126/99, CEDH 2002-IV). Oslanjajući se na elemente uporednog prava koji su mu na raspolaganju, Sud ističe da je znatan broj država članica već predvideo pravne lekove koji omogućavaju smanjenje kazne ili/i novčano obeštećenje kao naknadu za predugo trajanje krivičnog postupka. Smanjenje kazne se može uvesti u unutrašnje pravo bilo zakonodavnim putem, bilo preko sudske prakse (videti gornji stav 32). Što se tiče mogućnosti novčane naknade, Sud ističe i u tom slučaju raznovrsnost modaliteta primene tog pravnog leka (videti gornje stavove 33-36).

78. S obzirom na prethodno, Sud smatra, prihvatajući da je nedavno došlo do pomaka u grčkom pravnom pretku, kako u smislu modernizacije pravosudnog aparata, tako i u smislu pojednostavljenja i ubrzavanja sudskih postupaka, da unutrašnji organi moraju bez odlaganja da uspostave jedan pravni lek ili kombinaciju pravnih lekova kojima se u stvarnosti garantuje delotvorno obeštećenje za kršenja Konvencije do kojih dolazi zbog predugog trajanja

postupaka pred krivičnim sudovima. Sud smatra da takav pravni lek mora biti u skladu sa načelima Konvencije i da bude raspoloživ u roku od godine dana od datuma s kojim će ova presuda postati pravosnažna, i da pokriva predmete u vezi s trajanjem krivičnih postupaka koji su u ovom trenutku na čekanju pred Sudom.

d) U vezi s daljim postupanjem u sličnim predmetima

79. Sud podseća da se može izjasniti u pilot-presudi o daljem postupanju prilikom razmatranja svih sličnih predmeta (videti, *mutatis mutandis*, već navođen slučaj *Broniowski*, § 198, i *Xenides-Arestis protiv Turske*, br. 46347/99, § 50, 22. decembar 2005). Sud primećuje da bi, prema izjavama Vlade, odlaganje razmatranja svih krivičnih predmeta bilo u skladu s načelom supsidijarnosti i ohrabrio bi unutrašnje organe da uspostave odgovarajuće pravne lekove.

80. Sud podseća da u već navođenoj presudi *Vassilios Athanasiou i ostali*, nije smatrao nužnim da odloži razmatranje svih predmeta u vezi s trajanjem upravnih postupaka. Sud je posebno istakao da ne želi da sprovođenje opštih mera bude na štetu blagovremenog razmatranja predstavki na čekanju koje se odnose na isti problem (već navođena presuda *Vassilios Athanasiou i ostali*, § 58). Sud konstatuje, kad je reč o trajanju krivičnih postupaka pred grčkim sudovima, da je broj predmeta koji se odnose na tu problematiku a koji su sada na čekanju pred Sudom, znatno manji od broja predmeta koji je istaknut u već navođenoj presudi *Vassilios Athanasiou i ostali*, a koji je u vezi s predmetima koji se tiču trajanja upravnih postupaka (videti gornji stav 71, i već navođenu presudu *Vassilios Athanasiou i ostali*, § 51). Stoga, odlaganje krivičnih predmeta ne bi bilo na štetu blagovremenog razmatranja od strane Suda jednog znatnog broja predstavki. Sud smatra, dakle, da će u očekivanju da unutrašnji organi usvoje neophodne mere na nacionalnom planu, kontradiktorni postupci po svim predmetima koji se odnose isključivo na trajanje krivičnih postupaka pred grčkim sudovima biti odgođeni na period od godine dana računajući od datuma s kojim će ova presuda postati pravosnažna. Sud zadržava mogućnost da, u bilo kom trenutku, proglasi neprihvatljivim neki predmet tog tipa ili da ga izbriše sa svoje evidencije predmeta po postizanju prijateljskog poravnjanja između strana, odnosno po rešenju spora nekim drugim sredstvima, u skladu sa članovima 37 i 39 Konvencije.

IV. O PRIMENI ČLANA 41 KONVENCIJE

81. U smislu člana 41 Konvencije,

“Kada Sud utvrdi prekršaj Konvencije ili protokola uz nju, a unutrašnje pravo Visoke strane ugovornice u pitanju omogućava samo delimičnu odštetu, Sud će, ako je to potrebno, pružiti pravično zadovoljenje oštećenoj stranci.”

A. Šteta

82. Podnosilac predstavke traži 20 000 evra (EUR) za nematerijalnu štetu pretrpljenu zbog kršenja članova 6 § 1 i 13 Konvencije.

83. Vlada smatra da je traženi iznos preteran. Ona smatra da eventualna naknada nematerijalne štete ne bio smela da iznosi više od 1 000 EUR.

84. Sud podseća da je utvrdio kršenje članova 6 § 1 i 13 Konvencije. Rukovodeći se pravičnošću, a s obzirom da je postupak u sporu trajao duže od sedam godina, Sud dosuđuje podnosiocu predstavke 3000 EUR na ime naknade za pretrpljenu nematerijalnu štetu, plus svaki iznos koji može biti dugovan na ime poreza.

B. Troškovi

85. Na ime troškova postupka pred Sudom, podnosilac predstavke traži iznos od 1 230 EUR, uz priložene fakture.

86. Vlada smatra da je traženi iznos preteran.

87. Sud podseća da nadoknađivanje troškova u smislu člana 41 pretpostavlja da su prethodno utvrđeni njihovo stvarno postojanje, njihova neophodnost, a osim toga, i razumna visina njihovog iznosa (presuda *Iatridis protiv Grčke* [GC], br. 31107/96, § 54, CEDH 2000-XI).

88. U konkretnom slučaju, imajući u vidu elemente koje poseduje i gore navedene kriterijume, Sud smatra traženi iznos razumnim, odnosno 1 230 EUR, i dosuđuje ga podnosiocu predstavke na ime pokrića troškova, plus svaki iznos koji može biti dugovan na ime poreza.

C. Zatezna kamata

89. Sud smatra da je primereno da zatezna kamata bude zasnovana na najnižoj kamatnoj stopi Evropske centrale banke uvećanoj za tri procentna poena.

IZ TIH RAZLOGA, SUD, JEDNOGLASNO,

1. *Proglašava* predstavku prihvatljivom ;
2. *Izriče* da je došlo do povrede člana 6 § 1 Konvencije ;
3. *Izriče* da je došlo do povrede člana 13 Konvencije ;
4. *Izriče* da gore navedena kršenja proističu iz određene nefunkcionalnosti unutrašnjeg pravnog poretka koja se sastoji u predugom trajanju postupaka pred krivičnim sudovima i u odsustvu pravnog leka koji bi omogućavao da bude sankcionisano pravo zainteresovanih lica na suđenje u razumnom roku;
5. *Izriče* da će tužena država morati, u roku od godine dana računajući od datuma s kojim će ova presuda postati pravosnažna u skladu sa članom 44 § 2 Konvencije, da uspostavi jedan pravni lek ili skup delotvornih pravnih lekova koji će moći da ponude odgovarajuće i dovoljno zadovoljenje u slučajevima prekoračenja razumnog roka, u smislu člana 6 § 1 Konvencije, kad je reč o postupcima pred krivičnim sudovima, i to u skladu s načelima Konvencije kako ih je ustanovila sudska praksa Suda;
6. *Izriče* da će, u očekivanju usvajanja gore pomenutih mera, Sud odgoditi na period od jedne godine računajući od datuma s kojim će ova presuda postati pravosnažna, postupanje po svim predmetima koji se odnose na trajanje krivičnih postupaka pred grčkim sudovima, uz zadržavanje mogućnosti za Sud da, u bilo kom trenutku, neki predmet tog tipa proglasi neprihvatljivim ili da ga izbriše sa svoje liste predmeta nakon prijateljskog poravnanja između strana ili nakon rešenja spora drugim sredstvima, smislu člana 37 odnosno člana 39 Konvencije;

7. *Izriče* a) da će, u roku od tri meseca računajući od datuma s kojim će ova presuda postati pravosnažna, tužena država morati da isplati podnosiocu predstavke 3000 EUR (tri hiljade evra) na ime naknade nematerijalne štete i 1 230 EUR (hiljadu dvesta trideset evra) na ime pokrića troškova, plus svaki iznos koji može biti dugovan na ime poreza na te iznose; b) da će od isteka tog roka do isplate, ti iznosi morati da budu uvećani prostom kamatom po stopi koja je jednaka najnižoj kamatnoj stopi Evropske centralne banke koja se primenjuje u predmetnom periodu, uvećanoj za tri procentna poena;
8. *Odbija* preostali deo zahteva podnosioca predstavke za pravično zadovoljenje.

Sačinjeno na francuskom jeziku, a potom otpraćljeno u pismenom obliku 3. aprila 2012, u skladu sa pravilom 77 st. 2 i 3 Poslovnika Suda.

André Wampach
Zamenik sekretara

Nina Vajić
Predsednica

© Savet Evrope/Evropski sud za ljudska prava, 2012.

Zvanični jezici Evropskog suda za ljudska prava su engleski i francuski. Ovaj prevod je nastao uz podršku Fonda za ljudska prava Saveta Evrope (www.coe.int/humanrightstrustfund). Tekst prevoda ne obavezuje Sud, niti Sud snosi bilo kakvu odgovornost za njegov kvalitet. Prevod može biti preuzet iz baze podataka predmeta Evropskog suda za ljudska prava HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) ili iz kakve druge baze podataka sa kojom je Sud podelio ovaj prevod. Tekst može biti preštampan u nekomercijalne svrhe pod uslovom da se tačno naznači puni naziv predmeta, uz gore navedeno obaveštenje o autorskom pravu i uz pozivanje na Fond za ljudska prava Saveta Evrope. Ako nameravate da bilo koji deo ovog prevoda iskoristite u komercijalne svrhe, molimo vas da se prethodno obratite na adresu publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme ([http://hundoc.echre.coe.int](http://hudoc.echre.coe.int)), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int